LA MALETA MARINERA

La sorra de la platja era ben roent. Per plaure a Julieta, em col·locava al mig de la zona calenta i aguantava la cremor amb un somrís als llavis.

Julieta estimava que els seus galantejadors cultivessin el perill. En el transcurs del meu enamorament, més d'una vegada havia estat a punt de trencar-me l'ànima saltant una cadira de passeig, o acaronant el cap d'un gos vagabund, o discutint amb els empleats dels serveis públics d'enamorat. Vaig agafar la maleta per la nansa i vaig remuntar-me per sortir a flor d'aigua, sacsejant tot el cos a grans batzegades.

Julieta saludà joiosament la descoberta. En contacte amb l'aire, la pell de la maleta repellí l'aigua i s'assecà instantàniament. Aquella singularitat va agradar molt a tothom; havíem tret la maleta cap a la platja, i un grup de gent ens voltava, comentant les propietats de l'objecte. Un guardià de banys, amb aire d'emetre un judici molt precis, digué:

—Ja sé què és això. Es una maleta marinera. Heu estat de sort, jove, perquè ja no se'n troben gaires.

Però no volgué donar-nos més detalls. Una noia prima em preguntà si la maleta contenia quelcom; en realitat pesava força i no pas perquè estigués plena d'aigua, puix que a dins, un objecte balder sorollava repicant les parets. Una mà va allargar-me una eina especial, una mica suspecta, i obrirem la maleta.

Estava folrada de seda blava, i contenia un petit elefant de metall bo, damunt del qual una figura femenina aguantava un corn marí; en un recó, la noia prima va descobrir-hi una targa amb la següent inscripció: "Azaya Lendhi. A Barcelona, carrer de les Claus, 24."

* * *

L'endemà, cercava el número 24 del carrer de les Claus molt emmurriat. Havíem tingut una escena desagradable amb Julieta, perquè ella, pretextant que el seu instint li advertia que Azaya Lendhi era el nom d'una dona aventurera, volia que li fes retornar l'elefant per mitjà d'un recader. No obstant, àdhuc sense entendre-hi gaire, vaig adonar-me de seguida que l'elefant i la figureta del corn marí tenien un gran valor i no podien confiar-se a qualsevol desconegut.

L'adreça indicada corresponia a una vella casa d'aquestes que semblen construïdes de cara al turisme primari i poc entès. Damunt la porta del cap de l'escala, hi havia clavada una targa com la que havíem trobat a la maleta. Va obrir-me un noi vestit amb una absurda granota de seda groga, i em féu passar a un saló recarregat de draperies i ple de perfums, que semblava la tenda d'un fals milionari oriental.

S'obrí un joc de cortines, en una mutació una mica complicada, i es presentà davant meu una d'aquestes dones que, de tan boniques, us maten les illusions. Tota ella anava vestida amb una roba densa, pesada, que li fixava les actituds en volums estatuaris d'una gran dignitat. Duia enfilalls de perles pertot arreu, obtenint efectes d'un mal gust superior als meus coneixements.

Vaig allargar-li el paquet, murmurant tot de declaracions d'amor a primera vista, i vaig quedar-me contemplant la seva joia i escoltant les seves oracions de gràcies, obrint la boca de pura admiració.

Deixà l'elefant damunt una tauleta baixa i va mirar-me; no era pas una mirada de cortesia o de regraciament; era una d'aquestes mirades que hom s'imagina en èpoques d'eufòria i que només de pensar-hi engresquen la marxa del cor. M'agafà una mà i va dir-me:

—Ets tu, potser, l'objecte de la promesa?

Anava a respondre-li que era gairebé segur que no, puix que jo no sabia res d'aquella promesa, però no va pas interessar-se per la meva opinió. M'empenyé fins a prop de l'elefant i va fer que amb el meu dit índex toqués suaument el cap de la figura. Aleshores s'esdevingué un fenomen sense importància: del corn marí que aguantava la figura, va sortir-ne una petita bengala lluminosa, de colors vius que tenyien de llum irisada totes les coses que tocaven.

Va semblar que allò era el senyal que donava sentit a la vida d'ella; m'abraçà posant-hi tota l'atenció i em féu uns petons absorbents, als quals jo m'abandonava amb els ulls closos. En ple èxtasi, el record de Julieta em donà consciència d'una mena de dignitat que exigia el cultiu de l'heroisme. Vaig apartar aquella dona, tot dient-li:

—Senyora, deixeu-me anar. Estic compromès i em reteniu il·legalment!

Em contestà que tot l'assumpte de la maleta, l'elefant i la bengala de colors, era un sortilegi oriental molt obligador i que no hi havia res a fer.

—Però, senyora — vaig insistir —, Julieta no es creurà res de tot això del sortilegi oriental.

En esmentar el nom de Julieta, la cara d'ella es transmudava. Va preguntar-me si jo creia que Julieta es mereixia gaire les meves atencions, i en respondre-li que sí, em féu passar a una petita cambra, l'únic mobiliari de la qual era una taula que sostenia una gran bola de vidre fosforescent. Sense dir res, començà a passar i a repassar les mans damunt la taula i finalment m'anuncià:

—Vet ací la teva Julieta.

A dintre la bola es perfilà la imatge d'una caseta de banys, a l'interior de la qual Julieta dedicava a un home de raça negra sollicituds que sempre m'havia negat a mi.

Allò va decidir la meva vida. Vaig trencar definitivament amb Julieta i des d'aleshores visc amb la dama de les perles, la qual, ultra estimar-me molt, em distreu amb el joc d'unes prestidigitacions orientals que farien la felicitat de qualsevol.

Pere CALDERS

(Il·lustració de Martí Bas)

coses que afectaven llur dignitat professional.

La platja es presentava singularment propícia a l'abandonament i a la insolació. Tot ajudant Julieta a cenyir-se les carabasses al voltant del seu cos meravellós, vaig convidar-la a ficar-nos a l'aigua fent bracet.

Mentre em remullava el cap agafant grapats de mar amb el palmell de la mà, vaig descobrir que Julieta s'avorria. Indubtablement, calia fer quelcom, i tractant d'extreure de l'element que ens voltava totes les possibilitats, vaig decidir fer un capbussó ben profund i ben prolongat, i per tant, ben perillós.

La meva enamorada m'agraí la idea amb un cop d'ulls. Abans de submergir-me, em va fer amb la mà un gest d'adhesió que encoratjava l'exercici de qualsevol temeritat.

Colgat d'aigua, la vida submarina s'oferia al meu esguard amb tota la seva riquesa i varietat: conquilles de marisc, peixos de vora costa, meduses, fragments de mosaic i terrissa de països exòtics, cames de banyistes, perdudes de contorns i desmaiades com una imatge de la mort.

Una cosa molt estranya en aquell medi, va sorprendre'm profundament: a la meva esquerra, entre unes plantes de mar i unes petxines, vaig descobrir una maleta. Però no pas una maleta malmesa per la sal i les tempestes marines, sinó que presentava un perfil net i una superfície llisa, com si fos feta per estar-se en aquell lloc, precisament.

La troballa va abreujar el meu esforç

MALEITS, PER VIADER

T A L A I A

GUIMERA

En la mort de Guimerà algú va escriure, poc més o menys: "Quedaran de Guimerà, si queden, tres o quatre versos. Tota la resta, fullaraca". I aquest algú d'aleshores — ningú ja avui—, haurà pogut constatar el valor de la seva profecia.

Fou un grupet el que, en morir Guimerà, atrinxerats en un diari ben seu, feren córrer la dalla, sempre propícia a dallar glòria. Es tracta del mateix grupet que després s'enfrontà a l'Ignasi Iglésies, despietadament. I qui no recorda les notes encomiàstiques que escrivien — autobombo — arran de les estrenes de llurs obres. En les estrenes dels poetes es recordaven Homer i Goethe, per a parangonar-los. En les dels prosistes es xuclaven, com gelat, els encisos, la finor, la fragilitat, el senyoriu, de les produccions: brodats al canyamàs primíssim. Quins temps! Els temps dels "únics".

Què s'han fet? On són aquests imponderables "únics-màxims", que apagaven estels bufant i que no tenien precursors ni continuadors possibles en la nostra literatura! Bona part són fora; els uns, actuant de genolls com turiferaris irreemplaçables que eren; altres, fugint d'aquesta Catalunya que ja no és seva, car ells la volien rebost i no Pàtria; altres, ben apeixats i ben tranquils, esperen l'hora del retorn per a lluir entre nosaltres la medalla del mèrit patriòtic.

Fent contrast amb les seves desercions, ja previstes — traïció, panxacontentisme, aprofitament—, Guimerà encara ens fa costat, com ens fa costat l'Ignasi Iglésies, entre nosaltres dels que menystingueren l'obra d'en Guimerà. Els "únics" no eren gent de fervors i Guimerà ho fou. Els "únics" recollien i Guimerà sembrava. Els "únics" vivien de Catalunya i Guimerà vivia per Catalunya.

Els catalans no aniran als "únics" quan la seva absència sigui definitiva. Els donem ja per definitivament absents de la "Catalunya catalana". Pot l'obra de cap d'ells ésser evocada en aquests temps de dolor? No. Poden donar cap conhort a les nostres sofrences les obres que feien recordar Homer i Goethe als escolanets de l'encenser, o les que es xuclaven amb palla, com els gelats, per subtils, per aristocràtiques, per marengoses? Encara un altre no.

Escolteu Guimerà. De la poesia "Sagunt":

"Primer que esclaus al carro de conquesta,
la mort del lliure."

Escolteu encara, i de la mateixa poesia. El poeta flastoma el traïdor:

"Per fossa et donarà pols maleïda
i esborrarà, amb el peu, el teu rastre odiós".

Les cites es podrien fer inacabables. Guimerà encara compta i comptarà sempre. Els "únics", els "absents", poden anar-se adonant que damunt d'ells hi creixen malves.

A JOSEP SOL

La Gran Guerra europea de 1914 ens va portar una puixant resurrecció del budisme. Alemanya fou la primera en sentir-lo intensament enfonsat en els seus homes d'intellecte. L'ariïsme s'enforti per aquesta judicials, les nostres emocions i les nostres efusions. Els seus ensenyaments van a la raó i el seu lema és "intelligència". S'arriba a la "Bodi", a Buda, quan s'és "aquell que sap", "aquell que és despert", i els Budes poden ésser múltiples.

Vós, amic Josep Sol, sota la influència dels llibres de Romain Rolland, passeu per la fase del "coneixement". Però ací, hi ha el perill. El Buda adquireix la saviesa per a girar-se vers els éssers als quals ha submergit el dolor i als quals cal mostrar la via de la beatitud: mística. Aquests vostres moments de retrobament, de "solitud", us porten, amic Sol, a escriure "meditacions sobre la mort"; a dir-nos el vostre "descoratjament", i fins a fer vostres les paraules pòrtic dels ascetes: "vanitat de vanitats", que equivalen a l'empolsinament total de cendra. La influència que us han imposat els llibres "vedantes", us situa, pels nostres temps, en un pla feixugament individualista, el pla, segons el "Vinaya", d'on surt l'esperit que anima el budisme: "el retraïment en la solitud, propici a la mediació, que és el que condueix a la saviesa". Per sort, jo crec passatgera i circumstancial aquesta influència que vós ens assegureu "que no us porta a un esfondrament anímic".

Els anglesos (són els que menys poden oblidar Mahatma Gandhi), deriven el nou budisme vers el socialisme. Paul Danike, en "Buddhist Essays" i P. Lokshmi Narasu, en "The Esence of Buddhism", ens diuen que l'esperit del budisme és essencialment socialista i, per fer socialisme, ens citen la doctrina del "Tathâgata", que